

دانشگاه امام صادق (ع)
دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد
پایان نامه کارشناسی ارشد

عنوان:

بررسی موازنه پرداختهای کشور طی سالهای (۶۵- ۱۳۴۸) و پیشنهادهایی جهت

تعدیل آن در آینده

نویسنده: محمد اسماعیل نظری

استاد راهنما: صدراله البرزی

استاد مشاور: عباس محمدزاده، علیرضا رحیمی

سال تحصیلی: اسفند ۱۳۶۹

توصیفگر: ۱۹۹ ص. : جدول ، نمودار . شماره بازیابی ۲۸ الف.

واژگان کلیدی: تراز پرداختها / ایران / بازرگانی خارجی / درآمدهای نفتی / سیاست پولی / کسری تراز

پرداختها

چکیده:

هدف از پژوهش حاضر ، بررسی عوامل اصلی موثر بر تراز پرداختهای خارجی ایران طی سالهای ۶۵- ۱۳۴۸ است. روش تحقیق در رساله حاضر، روش کتابخانه ای و تحقیق غلی یا پس از وقوع می باشد. تحقیق حاضر در پنج فصل تنظیم شده است. در فصل اول ، با تقسیم دوره مورد بررسی به چهار دوره زمانی ، تصویری از موازنه ارزی کشور در هر دوره ارائه می شود. در این فصل بیشتر بر چگونگی حساب جاری موازنه پرداختها و به طور کلی بر دریافتها و پرداختهای ارزی در بخش حساب

جاری تأکید می شود تا عدم تعادل های موجود در این بخش خاصه بدون احتساب درآمدهای نفتی مورد مذاقه قرار گیرد. در فصل دوم بی ثباتی درآمدهای نفتی و عوامل موثر بر نوسانات آن بررسی می شود. در فصل سوم، بازرگانی خارجی کشور و ارتباط آن با تراز پرداختها مورد بحث و بررسی قرار میگیرد. سیاستهای پولی و مالی دولت طی سالهای مورد بررسی به عنوان یکی دیگر از علل پیدایش عدم تعادل در تراز پرداختهای کشور در فصل چهارم مطرح می شود و نهایتاً در فصل پنجم بحث کسری تراز پرداختها و راههای تعدیل آن مطرح و با تقسیم کسری تراز پرداختها به دو نوع کوتاه مدت یا زودگذر و بلند مدت یا ساختاری به راه حلهای مربوط به هر کدام اشاره می شود.

یافته های حاصل از تحقیق نشان میدهد ، خالص حساب جاری ارزی کشور در دوره ۵۲ - ۱۳۴۸ به استثناء سال ۵۲ همواره منفی بوده و دریافتهای ارزی بخش نفت از ۱/۰۹ میلیارد دلار در سال ۱۳۴۸ به ۴/۹ میلیارد دلار در سال ۱۳۵۲ افزایش یافت. در طی سالهای ۵۷-۱۳۵۳ دریافتهای جاری ارزی کشور بالغ بر ۱۱۵/۲ میلیارد دلار گردید و در مقابل پرداختهای ارزی کشور نیز از رشد قابل ملاحظه ای برخوردار گردید. در سالهای بعد از انقلاب نیز ، سهم درآمدهای نفت در کل دریافتهای ارزی کشور افزایش یافته و این رقم به ۹۱٪ می رسد.

اقتصاد ایران قبل از توسعه صنعت نفت ، بر اساس اقتصاد کشاورزی استوار گردیده بود ، اما با گذشت زمان و با دسترسی بیشتر به منافع نفتی و به تبع آن افزایش چشمگیر صادرات نفت ، برنامه های اقتصادی کشور بر اساس درآمدهای نفتی تدوین شد. اما درآمدهای نفتی دچار نوسانات زیادی بوده است. تغییرات قیمت اسمی نفت ، کاهش ارزش برابری دلار و افزایش تورم کالاهای وارداتی از مهمترین عوامل موثر بر تغییر درآمدهای کشور به حساب می آیند. از رابطه حجم مبادلات خارجی و تولید ناخالص داخلی کشور با توجه به ارتباط نزدیک و پایدار حجم مبادلات و تولید ناخالص داخلی پی می بریم افزایش تولید داخلی با حفظ ساختار فعلی ، مستلزم گسترش حجم مبادلات بازرگانی است ، بخش صنعت دارای ویژگیهایی چون ارزبری بالا، صادرات ناچیز ، عدم ارتباط صحیح و منطقی بین

بخشهای مختلف صنعتی و وابستگی شدید به درآمدهای نفتی می باشد و این ویژگیها باعث می شود در مواقعی که تراز پرداختهای کشور با کاهش درآمدهای نفتی روبرو می شود ، صنایع کشور با رکود عمیق مواجه شده یا با کسری تراز پرداختها روبرو شود و ارز مورد نیاز این بخش از طریق استقراض خارجی و یا منابع دیگر تأمین گردد.

تئوری پردازان ، عدم تعادل پولی و مالی را به عنوان یکی از عوامل مهم و موثر در پیدایش عدم تعادل در تراز ارزی ، فروش طلا، استفاده از سهمیه ، استقراض از دولتها و ... راههای مقابله با کسری تراز پرداختها در کوتاه مدت و سیاستهای تعدیل (سیاستهای تغییر هزینه و تبدیل هزینه) راههای مقابله با کسری در بلندمدت است.